

บทที่ 3 ระเบียบวิธีศึกษา

3.1 ขอบเขตการศึกษา

3.1.1 ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ปัญหาอุปสรรค ผลกระทบ และแนวโน้มการจัดการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ การศึกษาจะศึกษาไปยังส่วนต่าง ๆ ทั้ง การบริหารจัดการ การวางหลักสูตร บุคลากร งบประมาณ และอาคารสถานที่ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ต่อโรงเรียนที่ได้รับการถ่ายโอน

3.1.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษานี้ประกอบไปด้วย ประชากรสามฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ซึ่งเป็นประชากรที่มีจำนวนแน่นอน (Finite Population)¹³ ทั้งจากบทบาทหน้าที่และระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยการสุ่มตัวอย่างจาก

1. ในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้เลือกทำการศึกษาจากตัวอย่างผู้บริหารสูงสุดขององค์กรและเจ้าหน้าที่กองการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านระหว่างทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานขององค์กร

- 1.1 นายกองการบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร เป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่าง ๆ ขององค์กร

- 1.2 หัวหน้ากองการศึกษาและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานกับสถานศึกษา

2. ในส่วนของสถานศึกษา ได้เลือกทำการศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ทำหน้าที่การสอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนของสถานศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

- 2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน ซึ่งเป็นหัวหน้าและผู้บริหารของสถานศึกษา

¹³ ทิตยา สุวรรณชฎ และคณะ, ระเบียบวิธีทางสังคมศาสตร์ (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2520).

2.2 ครู ซึ่งสังกัดในโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง โดยทำการสุ่มจากครูทั้งโรงเรียนไม่น้อยกว่าอย่างละครึ่งของจำนวนครูทั้งหมด

3. ในส่วนของประชาชนในเขตบริการของสถานศึกษา ได้เลือกสุ่มสัมภาษณ์จากผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนทั้งสอง โดยกระจายไปตามอาชีพของผู้ปกครองและช่วงชั้นการศึกษาของบุตรไม่น้อยกว่าช่วงชั้นละ 10 คน โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างอย่างแยกกลุ่ม (Stratified Random)¹⁴

3.2 ระเบียบวิธีการศึกษา

3.2.1 วิธีเก็บข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลมี 2 วิธีคือ

1. การค้นคว้าเอกสาร (Secondary Data)¹⁵ โดยการศึกษารวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีแนวคิด ตลอดจน ผลงานทางวิชาการ บทความทางวิชาการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของท้องถิ่น ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสาร (Content Analysis of Written Material) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของแนวคิดและข้อมูลของการศึกษา

2. การเก็บข้อมูลสนามได้ทำในเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)¹⁶ ประชากรที่ศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้โดยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับประเด็นการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ เป็นการสัมภาษณ์แบบเน้นอนตายตัวแต่มีการกำหนดหัวข้อใหญ่ ๆ ของการสัมภาษณ์เอาไว้เป็นการสัมภาษณ์ที่ยืดหยุ่น (flexible interviewing) ใช้การสนทนาอย่างมีจุดหมายเป็นหลักมีลักษณะใช้ได้ทั่วไปโดยไม่จำกัดระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูล ร่วมกับการใช้เทคนิคการสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและหนักแน่นมากขึ้น

3. เทคนิคการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะส่วนตัว เพื่อสร้างบรรยากาศให้เหมาะแก่การพูดคุย และปกป้องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยแก่ผู้ให้ข้อมูล มีการสื่อสาร

¹⁴ ทิตยา สุวรรณะชญ และคณะ, ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์ (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2520).

¹⁵ วัลลภ ลำพวย, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2547).

¹⁶ ที่มาเหมือน 14

ตอบโต้สองทางระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้ข้อมูล ปล่อยให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ผู้สัมภาษณ์ใช้เทคนิคการตั้งคำถามให้ผู้ให้ข้อมูลตอบ โดยไม่มีการเรียงลำดับคำถามใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วยในการบันทึกการสนทนาพร้อมทั้งระบุวันเวลา สถานที่ และชื่อผู้ให้ข้อมูลโดยละเอียด

3.3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์¹⁷

- ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์ แนะนำตัว จุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งอธิบายว่าการสัมภาษณ์จะเป็นความลับ และใช้ผลสำรวจไปเป็นประโยชน์ในการศึกษาและปฏิบัติงาน เลือกเวลาที่เหมาะสมไม่รบกวนเวลาของผู้ให้ข้อมูล ก่อนสัมภาษณ์ต้องพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนเล็กน้อยเพื่อสร้างความเป็นกันเอง

- ขั้นการสัมภาษณ์ ต้องทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าการสนทนาเป็นไปอย่างอิสระ ไม่เป็นการเคี่ยวเข็ญ ไม่แสดงอาการพอใจหรือไม่พอใจคำตอบ มีความเป็นกลาง ระแวดระวังการแสดงความคิดเห็นที่อาจเป็นการชี้นำคำตอบ ต้องทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าการสัมภาษณ์ครั้งนี้มีความสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง สร้างความเป็นกันเองโดยใช้ภาษาถิ่นในการสัมภาษณ์ มีความมั่นใจ แสดงความเห็นอกเห็นใจและเป็นผู้ฟังที่ดี มีการหยุดการสัมภาษณ์เมื่อใช้เวลานานพอสมควรโดยการพูดคุยเรื่องอื่น ๆ เพื่อผ่อนคลายก่อนเริ่มการสัมภาษณ์อีกครั้ง แสดงความเป็นกลางไม่เลือกฝักฝ่ายที่เป็นการได้เสียประโยชน์

- การปิดการสัมภาษณ์ กล่าวแสดงความขอบคุณแก่ผู้ให้สัมภาษณ์

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ศึกษา โดย ประมวลผลประเด็นต่าง ๆ สรุปผลการศึกษาที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์เชิงบรรยายและพรรณนาข้อมูลทั่วไป และสรุปความคิดเห็นที่ได้จากการศึกษา และเพื่อให้เห็นข้อเท็จจริงที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้แนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งสมมติฐานที่ตั้งขึ้นในการศึกษาเป็นกรอบวิเคราะห์หาข้อสรุปที่แท้จริงของการศึกษาวิจัย

¹⁷ ชาติยา สุวรรณะชญ และคณะ, ระเบียบวิธีทางสังคมศาสตร์ (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2520).

3.2.3 นิยามศัพท์

การจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการ การวางหลักสูตร การจัดบุคลากร งบประมาณ ตลอดจนอาคารและอุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาให้แก่สถานศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา¹⁸ ซึ่งรัฐมีหน้าที่จัดให้แก่ราษฎรเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 12 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย¹⁹

สถานศึกษา หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา²⁰

3.2.4 สถานที่ใช้ในการดำเนินศึกษาและรวบรวมข้อมูล

องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ โรงเรียนพัฒนาประชาอุปถัมภ์และโรงเรียนบ้านไผ่ย่อย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

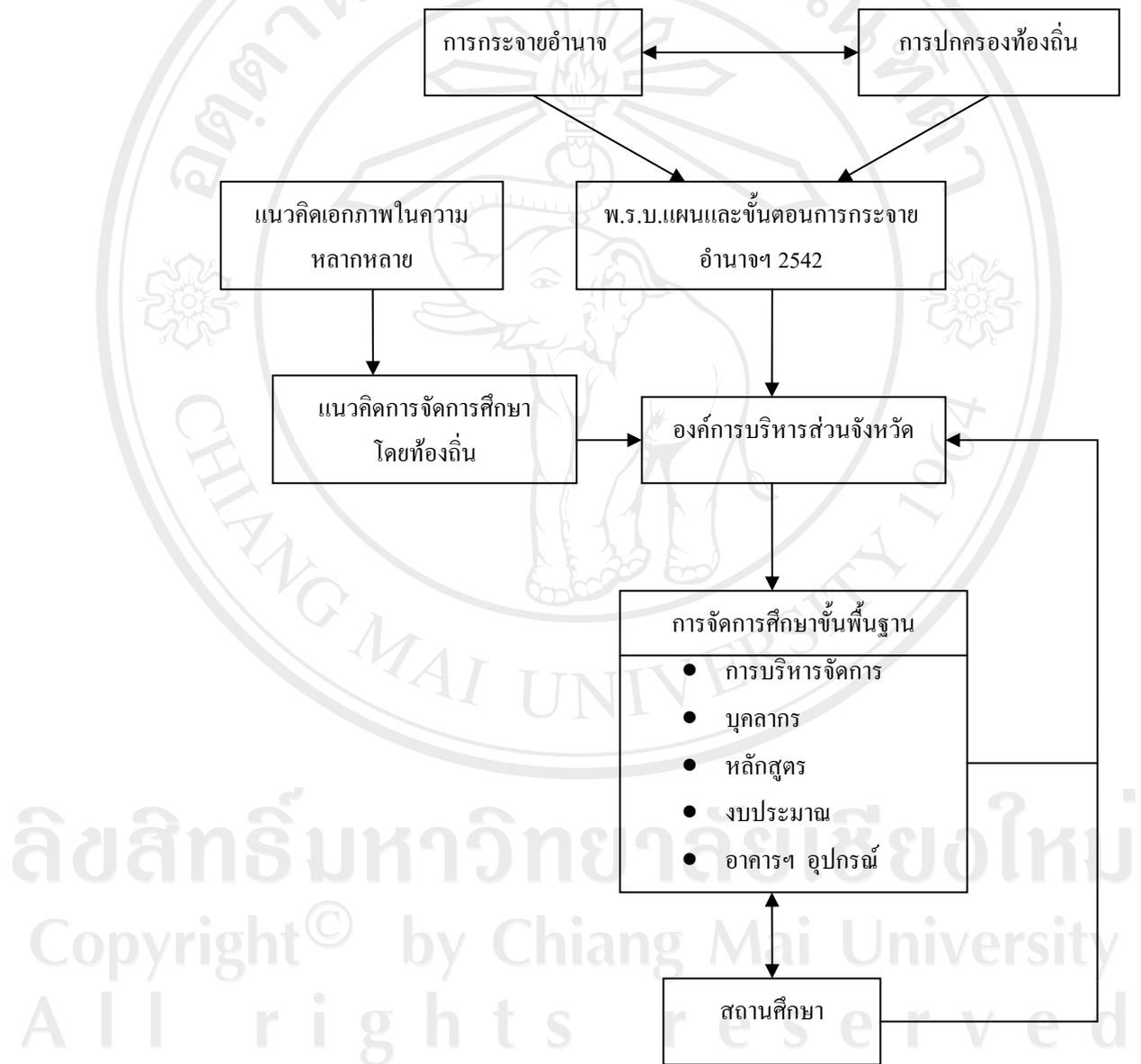
¹⁸ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. มาตรา 4

¹⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, มาตรา 43

²⁰ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. มาตรา 4

3.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาเรื่องภารกิจขององค์กรปกครองท้องถิ่นในด้านการจัดการการศึกษา เป็นการศึกษาผลที่เกิดจากแนวคิดการจัดการการศึกษาของไทยที่ถูกใช้งานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน แต่การปรับปรุงให้เข้ากับบริบททางสังคมเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวคิดที่ใช้ในการบริหารจัดการปกครองและการจัดการการศึกษาแต่ละยุคสมัย

ภาพที่ 3.1: กรอบแนวคิดการศึกษา

จากกรอบแนวคิดข้างต้นจะเห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการกระจายอำนาจมาสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาในประเด็นแนวคิดการจัดหลักการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับแนวคิดซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. พ.ร.บ.และแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ซึ่งได้กำหนดบทบาทหน้าที่การบริหารกิจการสาธารณะระหว่างรัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นด้วยกันเอง ตลอดจนได้กำหนดสัดส่วนรายได้ภาษีอากร รวมถึงให้มีการจัดคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีจำนวนเท่า ๆ กัน ทำหน้าที่ตามที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งมีแนวคิดที่จะปฏิรูปการเมือง ให้มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ตลอดจนมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและการแก้ไขปัญหาของประชาชนแต่ละท้องถิ่นได้อย่างตรงเป้าหมายและความต้องการจึงได้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย

2. การปกครองท้องถิ่น เป็นหน่วยการปกครองที่มีขนาดเล็กและใกล้ชิดประชาชน โดยการรับภาระหน้าที่บางอย่างที่รัฐบาลกลางมอบหมายให้ ซึ่งได้รับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ โดยการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้ให้ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้อย่างมากและมากกว่าฉบับอื่น ๆ ที่เคยมีผ่านมา ทั้งการแบ่งสรรอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้และงบประมาณ

3. การกระจายอำนาจ เป็นแนวคิดที่กระจายอำนาจการตัดสินใจ การบริหารจัดการ และการให้อิสระ แก่องค์กรต่าง ๆ หรือพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวของอำนาจไว้ส่วนปลายสุดของพีระมิดเหมือนระบบรวมศูนย์อำนาจที่มีการแบ่งชั้นอำนาจมีสายการบังคับบัญชาและมีการสั่งงานจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียว การกระจายอำนาจจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาของตนเอง และมีทางเลือกมากกว่าการรวมศูนย์อำนาจ

4. องค์กรปกครองท้องถิ่น ในที่นี้ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดเนื่องจากเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่รับการถ่ายโอนภารกิจจัดการการศึกษา และในขณะเดียวกันก็มีความใกล้ชิดประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนี้เกิดจากพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีการกำหนดให้กระจาย

อำนาจจากส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองท้องถิ่น ให้มีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและความสามารถมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีการวางแผนถ่ายโอนภารกิจด้านต่าง ๆ รวมถึงงบประมาณไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มากขึ้นเพื่อรองรับกับภารกิจที่เพิ่มมากขึ้นตาม

5. แนวคิดการจัดการศึกษาโดยท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น ภายใต้การส่งเสริมของส่วนกลาง โดยสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาและความต้องการของประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับประชาชนในท้องถิ่น พร้อมไปกับการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาสนับสนุนการจัดการการศึกษาอย่างเหมาะสม

6. สถานศึกษา ในที่นี้คือโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานการศึกษาของรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โรงเรียนถือว่าเป็นหน่วยสุดท้ายหรือหน่วยงานระดับปฏิบัติการในการจัดการศึกษา ซึ่งโรงเรียนที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่โรงเรียนพัฒนาประชาอุปถัมภ์ และโรงเรียนบ้านไผ่ย่อย

7. ภารกิจการจัดการศึกษา ซึ่งแต่เดิมเป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการที่ควบคุมดูแลบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษา แต่ภายหลังได้เกิดแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาโดยอาศัยรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และแผนการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ในการโอนภารกิจการศึกษาให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่น ต่อมาได้เกิดการคัดค้านจากครูและบุคลากรในโรงเรียนที่ไม่เห็นด้วย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเปลี่ยนแปลงจากการบังคับโอนย้ายให้เปลี่ยนเป็นตามหลักความสมัครใจ และเปิดโอกาสให้ทดลองได้ 2 ปี ดังเป็นอยู่ในปัจจุบัน